

Problematika výberu kvantitatívnych kritérií optimálnych menových zón*

The Problems of selection quantitative criteria for optimum currency areas

Emília KRAJŇÁKOVÁ

Abstrakt

V príspevku sa porovnávajú existujúce prístupy k definovaniu optimálnosti menovej zóny, analyzuje sa adekvátnosť použitia rovnakých kvantitatívnych kritérií v rozličných regiónoch, kde môžu byť vytvorené alebo kde už fungujú menové zóny. Analýza sa uskutočňuje na príklade Maastrichtských kritérií, používaných v Európskej únii.

Kľúčové slová

kritériá optimálnosti menovej zóny, makroekonomická konvergencia, menová integrácia

Abstract:

The author analyzes existing quantitative criteria of optimal currency areas and the possibility of the criteria's application to different regions of the world where an optimal currency area can be create or has already been implemented. The analysis is based on the Maastricht criteria applied in the EU.

Keywords:

optimal currency area criteria, macroeconomic convergence, currency integration

Úvod

Nepretržité zhodnocovanie eura po jeho zavedení predstavovalo výzvy pre monetárne politiky v Eurozóne. Prezident Európskej centrálnej banky Willem F.Duisenberg v roku 2000 tento jav komentoval slovami: „Zhodnocovanie výmenného kurzu eura, pokiaľ sa tento jav neobrátí, bude zvyšovať riziká cenovej stability v strednodobom horizonte“. Pochopenie vplyvu výmenného kurzu na ceny je teda podstatné hlavne z politickej perspektívy, a to pre stanovenie vhodnej reakcie monetárnej politiky na pohyby výmenného kurzu. V súčasnosti je vplyv výmenného kurzu na infláciu, v literatúre označovaný ako exchange rate pass-through,

dôležitým hlavne pre nové členské krajiny Európskej únie, ktoré sa musia rozhodnúť, kedy bude vhodný čas na zavedenie eura. Toto rozhodnutie závisí od zhodnotenia relatívnych nákladov a výnosov spojených so vzdaním sa nástroja výmenného kurzu. Vysoký vplyv výmenného kurzu na infláciu naznačuje, že stabilizácia nominálneho výmenného kurzu by mala znížiť inflačné tlaky a tak pomôcť splniť kritériá pre vstup do Európskej menovej únie. Zhodnocovanie a znehodnocovanie výmenného kurzu má priamy vplyv na infláciu, a to zmenou cien obchodovateľných tovarov vyjadrených v domácej mene. Výmenný kurz vplýva na infláciu taktiež nepriamo, cez zmeny v ekonomickej aktivite krajiny. Pohyby výmenného kurzu sa prenášajú do rôznych úrovní cenového reťazca. Ak všetko ostatné ostáva nezmenené, dovozné ceny by sa mali zmeniť s výmenným kurzom v pomere jedna k jednej, ako predpisuje zákon jednej ceny. Zmeny dovozných cien by mali následne vyvolať zmeny výrobných a spotrebiteľských cien.

Avšak odhadovaný vplyv výmenného kurzu sa líši od týchto teoretických predpokladov, a to z niekoľkých dôvodov. Cenové stratégie firiem na zahraničnom trhu môžu viesť až k nulovému dopadu zmien výmenného kurzu na ceny. Prítomnosť nákladov spojených s prispôbovaním cien spôsobujú, že zmeny výmenného kurzu sa neodzrkadľujú v zmenách cien, a to hlavne vtedy, ak firmy očakávajú len dočasnú zmenu výmenného kurzu. Taktiež prechod zmeny výmenného kurzu na ceny vyzerá byť endogénny k rozdielnym režimom výmenného kurzu a má sklon byť menší v prípade nízkej inflácie.

Teoretický aspekt

Základy teórie optimálnych menových zón boli založené *Róbertom Alexandrom Mundellom*, Kanadským ekonómom, nositeľom Nobelovej ceny v jeho práci „*Teória optimálnych menových zón*“ z roku 1961, ďalej *R. MacKinnonom* v práci „*Optimálne menové zóny*“ v roku 1963 a *P. Keenanom* v diele „*Teória optimálnych menových zón: eklektický prístup*“ v roku 1969. Pojem „optimálna menová zóna“ je určený tiež v práci *Mundella, R. A* (1961), kde sa pod ním chápe menová zóna, pre ktorú náklady na vzdanie sa menového kurzu ako vnútorného nástroja regulácie (v medziach zóny) sú menšie ako výhody prijatia jednotnej meny alebo režimu fixovaných výmenných kurzov. V literatúre v ostatnom období tento pojem bol značne modifikovaný. Napríklad, stretávame sa s názorom, kedy optimálnu menovú zónu určujú ako „optimálnu“ z pohľadu geografického oblasť, na území ktorej všeobecne používaným prostriedkom platby je alebo rovnaká mena, alebo skupina mien,

dvojstranné výmenné kurzy sú prísne fixované, vtedy, ak vo vzťahu k ostatným svetovým menám sa využíva režim plávajúceho výmenného kurzu.

Hlavná idea, určovaná pojmom „optimálna menová zóna“ spočíva v tom, že pre niektoré krajiny spočiatku môže byť neoptimálnym využitie vlastnej meny pre uskutočňovanie transakcii ako vo vnútri krajiny, tak aj s vonkajším svetom.

Podmienečne je možné vyčleniť dva prístupy k analýze problému určenia optimálnych menových zón – tradičný a alternatívny. V rámci tradičného prístupu sa autori snažia vyčleniť rozličné ekonomické charakteristiky a ukazovatele, ktoré dovoľujú identifikovať rozmery a kontúry optimálnych menových zón vo svete. Ináč povedané, v rámci uvedeného prístupu sa predkladá nejaké kritérium pre určenie optimálnej menovej zóny.

Za predchádzajúce polstoročie teória optimálnych menových zón sa nie jedenkrát menila, jednako doposiaľ neexistujú jednotné kvantitatívne kritériá, vyjadrujúce schopnosť krajín – kandidátov vytvoriť a udržať menové zóny. Hlavné požiadavky na optimálne menové zóny sú nasledujúce:

- medzi krajinami - účastníkmi musí existovať plná mobilita výrobných faktorov (práce a kapitálu);
- otvorenosť ekonomík krajín – kandidátov;
- podobnosť tempa inflácie;
- diverzifikácia ekonomiky (existencia v jednej krajine značného množstva mnohoovetvových regiónov);
- ekonomická integrácia;
- politická integrácia (inštitucionálne aspekty);
- korelácia šokov a pod.

Pritom určenie optimálnej menovej zóny za pomoci len jedného kritéria je neadekvátne, pretože neumožňuje ohodnotiť dôsledky vytvorenia menovej zóny pre konkrétnu krajinu.

Pre jednotlivú krajinu prijatie rozhodnutia o zapojení do menovej zóny každého druhu závisí od vzájomného vzťahu potenciálnych výhod a nedostatkov vstupu do zóny.

Vytvorenie menovej zóny môže priniesť nasledujúce výhody: Využívanie jednotnej meny v transakciách zahraničného obchodu výrazne zjednodušuje exportno-importné operácie, šetrí peňažné prostriedky a čas dodávateľov. Spoločná mena ako prostriedok výmeny automaticky odstraňuje náklady na konvertibilitu: partneri exportno-importných operácií nemusia mať doplňujúce výdavky, spojené s výmenou jednej meny za inú.

Okrem toho, stráca sa menové riziko, podmienené zmenou hodnoty aktív nominovaných v rôznych menách pri výkyvoch menových kurzov. Taktiež sa eliminuje nevyhnutnosť poistenia menového rizika (v spojitosti s jeho absenciou). Spoločnosti, uskutočňujúce exportno-importné operácie, šetria čas a prostriedky, nevyhnutné na zber informácie o zmenách menových kurzov, a následne, aj o cene obchodovateľných tovarov, porovnávaní cien v rôznych krajinách atď. Znižuje sa hodnota zahraničných ciest, čo stimuluje rast turistických tokov. Tak, Rose v práci ohodnotil obchodný efekt zavedenia jednotnej meny pre veľké európske štáty ako celkom podstatný: podľa jeho výpočtov spoločná mena zväčší obchodné toky medzi krajinami dva až trikrát (Rose, 2000).

Vytvorenie menového zväzu má tiež aj potenciálne nebezpečenstvo. Predovšetkým, je to zrieknutie sa nezávislej peňažno-úverovej politiky. Menový zväz predpokladá vytvorenie systému nadnárodných orgánov, medziiným aj jednotnej centrálnej banky, disponujúcej právom emisie všeobecnej meny. Následne krajina nemôže vyriešiť svoje vnútorné problémy (napríklad, vysokú úroveň nezamestnanosti), vďaka nástrojom monetárnej politiky (napríklad, na úkor zväčšenia ponuky peňazí, pretože toto vyvolá infláciu v ostatných krajinách – účastníkoch zväzu). Po druhé, pri porušení rovnováhy platobnej schopnosti zanikne možnosť jej regulácie za pomoci devalvácie alebo revalvácie národnej meny, pretože jednotná centrálna banka bude realizovať politiku, najlepšiu pre všetky krajiny – členov, a nie pre jednotlivú krajinu. Teda, prechod na spoločnú menu môže prehĺbiť problémy, existujúce vo vnútri krajiny pred vytvorením menového zväzu.

Negatívne dôsledky zavedenia jednotnej meny zdôrazňoval v knihe „*Súkromné peniaze*“ (1976 rok) známy ekonóm a nositeľ Nobelovej ceny *August Fridrich von Hayek*, ktorý o vytvorení menového zväzu v Európe napísal nasledujúce slová: „Hoci ja úplne podporujem snahu ukončiť ekonomické zjednotenie krajín Západnej Európy, úplne liberalizujúc peňažné toky medzi nimi, ja silne pochybujem o tom, že cesta k tomuto cieľu spočíva vo vytvorení novej európskej meny, riadenej nejakým nadnárodným orgánom“.

Po prvé, krajiny – členovia Európskeho hospodárskeho spoločenstva sotva môžu dosiahnuť zhodu o politickom kurze, ktorého sa bude musieť držať jednotný finančný orgán (pri fakticky nevyhnutnej situácii, kedy niektoré krajiny dostávajú menu horšej kvality, čím majú momentálne.

Po druhé, pri porušení rovnováhy platobnej schopnosti zanikne možnosť jej regulácie za pomoci devalvácie alebo revalvácie národnej meny, pretože jednotná centrálna banka bude uskutočňovať politiku, najlepšiu pre všetky krajiny - členov, a nie pre jednotlivú krajinu.

Teda, prechod na spoločnú menu môže prehľbiť problémy, existujúce vo vnútri krajiny pred vytvorením menového zväzu. Nepochybne, že aj pri najpriaznivejších podmienkach jednotná politika sa bude uskutočňovať lepšie, než regulácia terajších národných mien. Navyše, v mnohých ohľadoch medzinárodná mena, ak ju neriadiť rozumnejšie bude nie lepšia, ale horšia ako národná mena“.

Krajine s rozvinutejším finančným systémom nezostáva ani jedna šanca vyhnúť sa následkom rozhodnutí iných krajín, prijatých na základe hrubých predsudkov. Výhoda vytvorenia medzinárodného rezortu spočíva predovšetkým v ochrane krajín - členov od škodlivých opatrení, prijímaných inými, a nie v tom, aby ich nútiť pripájať sa k rozličným hlúpostiam“. Pri rozhodovaní o vstupe do menového zväzu krajina musí zvážiť všetky „za“ a „proti“, zobrať v úvahu ekonomické, sociálne, kultúrne dôsledky zavedenia jednotnej meny, pretože negatívne dôsledky podobného kroku môžu prevýšiť potenciálne výhody z vytvorenia menového zväzu.

Praktická stránka danej otázky

Na jar 2006 roku Ázijská rozvojová banka oznámila o zavedení ázijskej menovej jednotky – AMU (asian monetary unit) – ako indikátora, na základe ktorého peňažná moc krajín Východnej Ázie môže formovať svoju menovú politiku. Kurz AMU sa vypočítava Výskumným inštitútom ekonomiky, obchodu, priemyslu a určuje sa ako priemerná veličina z kurzov mien krajín - členov ACEAH+3 (Masahiro, 2008). V súčasnosti krajiny Východnej Ázie neplánujú pohyb smerom podobným európskej integrácii a tým viac prechod na spoločnú menu, jednako autori idey zavedenia AMU (E.Ogawa, J. Shimizu a T. Ito) považujú, že v budúcnosti AMU môže byť základom spoločnej meny východoázijských krajín.

Ak rozoberáme perspektívy vytvorenia vo Východnej Ázii menovej zóny, založenej na zavedení novej jednotnej meny, vznikne otázka o tom, aké kritériá optimálnosti makroekonomických ukazovateľov treba mať na zreteli. V Európskej únii pre krajiny - kandidátov, snažiacich sa o zavedenie eura, sa používajú Maastrichtské kritériá.

- 1) Deficit vládneho sektora rozpočtu musí byť menší ako 3% HDP. Dlh vládneho sektoru musí byť menší ako 60% HDP alebo sa približovať k tomu číslu miernym tempom.
- 2) Štát musí nie menej ako dva roky byť účastný v mechanizme ERM2 (mechanizmus menových kurzov, zameraný na podporu stabilných, porovnávajúcich mien) a zabezpečovať stabilitu výmenného kurzu svojej meny vo vzťahu k euru.

- 3) Výška inflácie v krajine nesmie presahovať viac ako 1,5 percentuálnych bodov priemernej úrovne troch krajín – členov Európskej únie, ktoré dosiahli najlepšie výsledky v oblasti stability cien.
- 4) Dlhodobý percentuálny úrok krajiny nemôže prevyšovať viac ako dva percentuálne body priemernej úrovne troch krajín – členov Európskej únie, ktoré dosiahli najlepšie výsledky v oblasti stability cien.
- 5) Analyzuje sa miera samostatnosti Centrálnej banky a jej integrácia do systému euro.

Hlavné poslanie maastrichtských kritérií nominálnej konvergenie spočíva v tom, že umožňujú kvantitatívne ohodnotiť makroekonomickú situáciu v krajine, aby prechod danej krajiny na euro nebol ťažkým bremenom pre účastníkov menovej únie. Maastrichtské kritériá negarantujú ani stabilitu samotnej Európskej menovej únie, čo ukázala kríza euro zóny, ani to, že krajina bude mať maximálny prínos z účasti v menovej únii.

Z pohľadu teórie optimálnych menových zón Maastrichtské kritériá berú na vedomie len odporúčania pre konvergenciu úrovni inflácie v krajinách – kandidátoch (kritérium bolo predložené *Flemingom, J.M.* v roku 1971). *Fleming* vo svojej práci neurčil kvantitatívne rámce pre určenie podobnosti tempa inflácie v krajinách, ktoré si želajú vstúpiť do menovej únie, jednako zdôraznil, že tento rozdiel musí byť minimálny, aby zabezpečil stabilitu budúcej menovej únie (Fleming, 1971). Toto vysvetľuje uskutočňovanú Európskou centrálnou bankou politiku stability cien a jej zámer podporiť priemernú mieru inflácie v Eurozóne v rozmedzí 2 – 2,5 % za rok.

Kvantitatívne rámce pre úroveň deficitu štátneho rozpočtu a štátneho dlhu vo vzťahu k hrubému domácomu produktu sú zamerané taktiež, podľa Európskej centrálnej banky, na zabezpečenie stability a vysokej finančnej disciplíny v krajinách – kandidátoch. Je potrebné tiež zdôrazniť, že Maastrichtské kritériá boli podporené a podpísané krajinami – členmi Európskej únie vo februári 1992 roku, t.j. boli navrhnuté hlavne pre nových účastníkov únie, medzi iným pre štáty, uskutočňujúce prechod na trhovú ekonomiku. Preto ich použitie na iné regióny, napríklad pre krajiny Východnej Ázie, - je celkom problematická otázka. Jednako overíme uvedené tvrdenie empiricky: tabuľky 1 – 4 odzrkadľujú hlavné makroekonomické ukazovatele krajín Východnej Ázie, zodpovedajúce Maastrichtským kritériám. V priebehu sledovaného obdobia (2006-2012 roky) Japonsko a Singapur sa odlišovali vysokým štátnym dlhom, tempa rastu ktorého boli stále pozitívnymi v Japonsku a nestabilnými v Singapure. V 2007 roku tento ukazovateľ bol zanedbateľne nad kritickou úrovňou vo Filipínach (tab. 1).

Tabuľka 1*Úroveň štátneho dlhu v krajinách Východnej Ázie v rokoch 2006 – 2012 v %*

Krajina	Rok						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Japonsko	191,3	162,5	195,0	216,3	220,0	229,8	237,9
Singapur	86,8	85,9	97,2	105,0	96,3	100,8	111
Čína	16,2	17,3	17,0	17,7	33,8	25,8	22,8
Indonézia	40,4	35,7	33,2	28,6	27,4	25,0	24,0
Hongkong	31,9	1,7	30,4	34,0	33,2	33,9	32,4
KEDR	31,1	33,3	30,1	33,8	33,4	34,1	33,7
Malajzia	43,2	55,6	42,8	55,4	54,2	52,6	55,5
Thajsko	42,0	37,5	37,3	45,2	44,1	41,7	44,3
Filipíny	53,3	62,3	46,7	47,1	44,7	40,5	41,9

Poznámka: tabuľky 1 – 3 sú zostavené podľa [8–14].

Japonsko a Malajzia majú deficit štátneho rozpočtu, ktorý vychádza za rámec odporúčenej hodnoty (tab. 2). V Malajzii tento ukazovateľ sa nachádza nad ochrannou známku v priebehu celého skúmaného obdobia. Čo sa týka Japonska, tak deficit štátneho rozpočtu bol rekordne vysoký v 2009–2012 rokoch, hoci jeho úroveň v rokoch 2006 a v 2008 roku nebola kritická. Svetová finančno-ekonomická kríza doviedla k tomu, že do zoznamu „outsiderov“ v roku 2009 sa dostali taktiež Filipíny a Thajsko. V 2010 roku sa situácia v spomínaných krajinách zlepšila, avšak v roku 2012 deficit rozpočtu Thajska znova vyskočil nad normu.

Tabuľka 2

Deficit štátneho rozpočtu v krajinách východnej Ázie v rokoch 2006-2012 v %

Krajina	Rok						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Japonsko	-1,0	-3,2	-2,6	-7,9	-9,2	-10,1	-10,2
Singapur	6,3	9,0	7,8	1,7	5,2	0,7	1,1
Čína	0,8	0,7	-0,4	-2,3	-1,6	-1,8	-1,6
Indonézia	-0,9	-1,2	-0,1	-1,6	-0,7	-1,1	-1,8
Hongkong	4,0	7,2	0,2	1,6	4,1	3,5	3,2
KĽDR	0,4	3,8	1,2	-1,7	1,4	-0,7	-2,9
Malajzia	-3,3	-3,2	-4,8	-7,0	-5,6	-5,3	-4,5
Thajsko	-0,3	-1,7	-0,6	-4,2	-2,5	-1,5	-4,1
Filipíny	-1,0	-0,2	-0,9	-3,7	-3,5	-2,0	-2,3

Tabuľka 3

Úroveň inflácie v krajinách Východnej Ázie v rokoch 2006 – 2012 v %

Krajina	Rok						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Japonsko	0,3	0,1	1,4	-1,4	-0,7	-0,3	0,1
Singapur	1,0	2,1	6,6	0,6	2,8	5,2	4,5
Čína	1,5	4,8	5,9	-0,7	3,3	5,4	2,6
Indonézia	13,1	6,2	9,8	4,8	5,1	5,4	4,3
Hongkong	2,0	2,1	4,3	0,5	2,3	5,3	4,1
KĽDR	2,2	2,5	4,7	2,8	3,0	4,0	2,2
Malajzia	3,6	2,0	5,4	0,6	1,7	3,2	1,7
Thajsko	4,7	2,2	5,4	-0,9	3,3	3,8	3,0
Filipíny	6,2	2,8	9,3	3,2	3,8	4,8	3,2

Tabuľka 4

*Porovnanie makroekonomických ukazovateľov v krajinách Východnej Ázie s
maastrichtskými kritériami v rokoch 2006–2012*

Krajina	štátny dlh v% z HDP	deficit št. rozpočtu v % z HDP	úroveň inflácie %
Japonsko	*(obdobie)	*(obdobie)	
Čína			*(obdobie)
Hongkong			*(2011, 2012)
KĽDR			*(obdobie)
Singapur	*(obdobie)		*(obdobie)
Indonézia			*(obdobie)
Malajzia		*(obdobie)	
Filipíny	*(2007)	*(obdobie)	*(obdobie)
Thajsko		*(2009, 2012)	*(obdobie)

*Poznámka: * - nesúlad ukazovateľa s kritériom*

Súhrne údaje pre všetky ukazovatele krajín uvedeného regiónu za sledované obdobie sú uvedené v tab. 4.

Ak sledujeme úroveň inflácie, tak táto bola stabilne vysoká v Indonézii v priebehu celého skúmaného obdobia (2006-2012 roky), hoci sa zmenila z 13,1% v 2006 r. na 4,3% v r. 2012. Nestabilita cien bola pozorovaná vo všetkých krajinách regiónu, zvlášť v roku 2008, 2010 a 2011. V roku 2008 bol zaznamenaný prudký nárast cien, spojený s dôsledkami svetovej finančnej krízy, kedy prahová hodnota uvedeného ukazovateľa (v súlade s maastrichtskými kritériami) sa zväčšila z 2,87 na 4,97%. V 2011 roku v regióne bol pozorovaný nový nárast cien a do zoznamu "outsiderov" sa dostalo 7 z 9 krajín skúmaných krajín – všetky krajiny, okrem Japonska a Malajzie (pozri tab. 3).

Vychádzajúc z uvedených údajov môžeme urobiť záver, že krajiny východnej Ázie nedosiahli makroekonomickú konvergenciu podľa úrovne inflácie, deficitu rozpočtu a výške štátneho dlhu (t.j. podľa všetkých pozícií). Okrem toho, v regióne absentuje mechanizmus stabilizácie výmenných kurzov. Ázijská menová jednotka – AMU (asian monetary unit) je zúčtovacou jednotkou a kurzy národnej meny krajín východnej Ázie nie sú na ňu viazané. Dynamika kurzu AMU svedčí o tom, že vážená priemerná sadzba regionálnej meny posilnila

voči menám hlavných obchodných partnerov ASEAN+3. Aj napriek periodickým výkyvom a pádom, celkovo môžeme konštatovať, pozitívnu dynamiku kurzu AMU vo vzťahu k americkému doláru a euru v priebehu 5 rokov, t.j. po globálnej finančnej kríze meny v krajinách východnej Ázie posilnili voči menám hlavných obchodných partnerov na 15% v porovnaní so základným obdobím (2000-2001 roky).

Avšak je treba zdôrazniť, že pohyb meny krajín východnej Ázie vo vzťahu k americkému doláru a euru za sledované obdobie bol nejednoznačný. Tak, časť regionálnej meny zosilnila (napríklad, kórejský won a čínsky jüan) a časť devalvovala (napríklad, vietnamský dong). Najväčšia variabilita vo vzťahu k americkému doláru v období od januára 2000 po august 2012 bola charakteristická pre japonský jen (variačným koeficientom 15,61% (vid' obr.), najmenšia - mjanmarský kyat (1,86%). Taktiež vysoké v porovnaní s ostatnými krajinami v regióne sú koeficienty zmeny výmenného kurzu thajského bahtu, Singapurského doláru, Brunejského doláru a kórejského wonu. Vysoká volatilita výmenného kurzu japonského jenu v porovnaní s ostatnými regionálnymi menami sa vysvetľuje:

- 1) režimom voľného plávania
- 2) dôsledkami zemetrasenia a cunami v marci 2011.

Je potrebné poznamenať, že po celú dobu skúmaného obdobia regionálne meny voči americkému doláru boli stabilné, pretože vo svetovej praxi koeficient odchýlky je považovaný za normálny, ak hodnota nie je vyššia ako 33%. Celkom iná situácia je vo vzťahu k euru. Priemerný variačný koeficient v národných menách krajín v regióne vo vzťahu k americkému doláru je 9,85% a euro – 16,47%, t.j. volatilita mien regiónu voči euru je 1,7 krát vyššia. Navyše, berúc v úvahu maastrichtské kritéria, môžeme konštatovať, že krajiny Eurozóny v súčasnosti nedosiahli dostatočnú úroveň konvergenencie makroekonomických ukazovateľov, aby zaviedli jednotnú menu. Tak, štátny dlh 17 krajín eurozóny v 2012 roku tvoril rekordných 90,6% HDP v porovnaní s 87,3% v 2011 roku a 85,4% v 2010 roku o čom svedčia údaje z Eurostatu. Pritom súhrny deficit štátneho rozpočtu eurozóny sa znížil zo 4,2 do 3,7% HDP, jednako je aj tak vyšší nad odporúčané limity.

Záver

Vychádzajúc z uvedeného môžeme konštatovať, že dodržiavanie makroekonomických ukazovateľov krajiny uvedeným kritériám v čase vstupu do menovej únie nezaručuje, že budú

rešpektované po dlhú dobu. Pokiaľ ide o eurozónu, súčasná dlhová kríza ukázala na problémy, ktoré spočívajú v kvantitatívnom stanovení kritérií optimálnosti pre krajiny - kandidátov na členstvo v menovej únii a v štruktúre ich hospodárstva. Maastrichtské kritériá berú v úvahu iba finančný aspekt konvergenie, však, pre úspešnú integráciu krajiny - kandidáti musia byť porovnateľné v sociálno-ekonomickom ohľade. Napríklad ázijské ekonomiky pri rozvoji integrácie môžu brať v úvahu index rozvoja ľudského potenciálu. V súčasnosti rozdiel medzi krajinami regiónu je veľký: Japonsko podľa uvedeného kritéria zaoberá 12-e miesto na svete (0,901) a Mjanmarsko – 149-e miesto (0,483) (Fiscal...,2013). Pričom krajiny ASEAN+3 sa prudko odlišujú nielen podľa ukazovateľa HDP na obyvateľa, ale aj v dĺžke života a úrovne gramotnosti. Rozdiel v HDP na obyvateľa medzi Singapurom a Mjanmarskom je približne 50 krát (pre porovnanie v Európskej únii rozdiel medzi Luxemburgom a Bulharskom je 6 krát, čo vystupuje ako neprekonateľná prekážka v dohľadnej budúcnosti. Pokiaľ krajiny regiónu nebudú porovnateľné podľa úrovne príjmov na obyvateľa, prehĺbenie integrácie neprinesie pozitívne výsledky, pretože najmenej vyspelé krajiny budú vyžadovať značné dotácie pre rozvoj sociálno-ekonomického sektoru. Okrem toho, krajiny regiónu podporujú rozličné politické a náboženské režimy, čo vysvetľuje absenciu vo východnej Ázii nadnárodných orgánov, vlastniacich reálnu moc (na rozdiel od Európy). Nie je splnené aj také kritérium o ktorom hovoril zosnulý prezident Juhoafrickej republiky Nelson Rolihlahla Mandela, ako mobilita faktorov výroby.

Môžeme spomenúť aj iné prekážky na ceste vytvorenia jednotnej východoázijskej meny: neželanie strácať národnú suverenitu v oblasti hospodárskej politiky, nedostatok politickej spolupráce, vzájomnej dôvery a podporujúcich inštitúcií a pod. Naproti tomu, netreba zabúdať na niekoľko ekonomík v regióne (Singapur, Japonsko, Malajzia, Kórea a Thajsko), ktoré sú dostatočne tesne vzájomne spojené v obchodnej a finančnej oblastiach, čo vytvára priaznivé podmienky posunutia integrácie „do vnútra“.

Napriek uvedenému musíme konštatovať, že vytvorenie menovej zóny vo Východnej Ázii celkovo je v blízkej budúcnosti nereálne, nakoľko v regióne existuje celá rada brzdiacich faktorov.

**Príspevok bol napísaný v rámci riešenia vedeckého projektu VEGA č. 1/0892/13*

LITERATÚRA:

- [1] Addressing Fiscal Challenges to Reduce Economic Risks. Fiscal Monitor // International Monetary Fund. World Economic and Financial Surveys. 2011. Sept. 88 p.
- [2] Asian Development Outlook 2012. Confronting Rising Inequality in Asia // Asian Development Bank. 2012. Apr. 298 p.
- [3] Asian development review 2012 // Asian Development Bank. 2012. Vol. 29. No. 1. 144 p.
- [4] Fiscal Adjustment in an Uncertain World. Fiscal Monitor // International Monetary Fund. World Economic and Financial Surveys. 2013. Apr. 93 p.
- [5] FLEMING, J.M. «Domestic Financial Policies under Fixed and under Floating Exchange Rates», IMF Staff Papers 9: 369—379, 1962.
- [6] GIRARDIN, E. A De Facto Asian-Currency Unit Bloc in East Asia: It Has Been There but We Did Not Look for It // Asian Development Bank Institute. Working Paper Series. 2011. No. 262. 27 p.
- [7] HAYEK, A.F. *Denationalisation of Money: An Analysis of the Theory and Practice of Concurrent Currencies*, 1976. V češtine: *Soukromé peníze: potřebujeme centrální banku?*; překlad Miroslav Zajíček, Martin Dvořáček. Praha : Liberální institut : Centrum liberálních studií : MegaPrint, 1999. ISBN 8090270115
- [8] KAWAI MASAHIRO. The Role of an Asian Currency Unit for Asian Monetary Integration // Asian Development Bank Institute. October 2008. 29 p.
- [9] KEY Indicators for Asia and the Pacific 2012 // Asian Development Bank. 43d ed. 2012. Aug. 337 p.
- [10] MUNDELL, R. A Theory of Optimum Currency Areas // The American Economic review. 1961. P. 657–665.
- [11] ROSE A. K. Do Currency Unions Increase Trade? A «Gravity» Approach // FRBSF Economic Letter / Federal Reserve Bank of San Francisco. 2000. Issue Feb. 4.
- [12] World Economic Outlook: Growth Resuming, Dangers Remain // International Monetary Fund. World Economic and Financial Surveys. 2012. Apr. 250 p.
- [13] World economic outlook: Slowing Growth, Rising Risks // International Monetary Fund. World Economic and Financial Surveys. 2011. Sept. 260 p.

Kontakt:

Doc. Emília KRAJŇÁKOVÁ, CSc.
FSEV TnUAD v Trenčíne
Študentská 3
911 50 Trenčín
Tel. 0327400444,
e-mail: emilia.krajnakova@tnuni.sk